

Sygn. akt IV KK 236/18

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej

w sprawie **L.K.**

w przedm. stwierdzenia prawnej dopuszczalności wydania ściganego do Federacji Rosyjskiej

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 19 lipca 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego - na korzyść

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w R.

z dnia 1 lutego 2018 r., sygn. akt II AKz [...] /18

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 17 stycznia 2018 r., sygn. akt II Kop [...] /18,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w R. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P., postanowieniem z dnia 17 stycznia 2018 roku, sygn. akt II Kop [...] /18, na podstawie art. 63 ust. 2 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach

cywilnych i karnych z dnia 16 września 1996 r. (Dz. U. z 2002 roku, Nr 83 poz. 750) w zw. z art. 603 § 1 i 5 k.p.k., stwierdził prawną dopuszczalność wydania L.K. organom Federacji Rosyjskiej w celu przeprowadzenia przeciwko niemu postępowania karnego za przestępstwo z sekcji 4 artykułu 159 rosyjskiego kodeksu karnego, którego odpowiednikiem w prawie polskim jest przepis art. 286 § 1 k.k.

Postanowienie to zostało zaskarżone przez obrońcę podejrzanego, który zarzucił obrazę przepisów postępowania, a to art. 604 § 1 pkt 7 k.p.k., poprzez nietrafne przyjęcie, iż nie zachodzi uzasadniona obawa, że w państwie wzywającym może dojść do naruszenia prawa osoby wydanej oraz obrazę art. 424 k.p.k. poprzez błędne przyjęcie w uzasadnieniu skarżonego postanowienia, iż wyjaśnienia ściganego dotyczące jego udziału po stronie obywateli Ukrainy w starciach wojennych przeciwko separatystom rosyjskim, nie mogą być podstawą do stwierdzenia prawnej niedopuszczalności wydania oraz brak analizy tej okoliczności w kontekście przepisu art. 604 § 1 pkt 7 k.p.k.

Podnosząc powyższe obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia, poprzez stwierdzenie prawnej niedopuszczalności wydania podejrzanego stronie rosyjskiej.

Sąd Apelacyjny w R., postanowieniem z dnia 1 lutego 2018 roku, sygn. akt II AKz [...] /18, zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

Kasację w trybie art. 521 k.p.k., na korzyść podejrzanego, złożył Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny. Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu dokonania wszechstronnej kontroli odwoławczej, wskutek czego doszło do rażąco niesprawiedliwego utrzymania w mocy postanowienia Sądu I instancji, wydanego na podstawie art. 63 ust. 2 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w Warszawie dnia 16 września 1996 roku (Dz. U. z 2002 r., Nr 83, poz. 750), który to przepis nie mógł być zastosowany *in concreto*, albowiem na mocy art. 28 ust. 1 Europejskiej konwencji o ekstradycji sporządzonej w Paryżu dnia 13 grudnia 1957 roku (Dz. U. z 1994 r., Nr 70, poz. 307) został on uchylony, co

implikowało konieczność orzekania na podstawie przepisów wspomnianej Konwencji, której zarówno Rzeczpospolita Polska, jak i Federacja Rosyjska są stronami. Podnosząc powyższe Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Na rozprawie kasacyjnej obrońca podejrzanego poparł kasację.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja podlegała uwzględnieniu, przy czym argumentacja na jej poparcie okazała się trafna jedynie częściowo.

Art. 615 § 2 k.p.k. określa, że przepisów działu XIII Kodeksu postępowania karnego nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego stanowi inaczej. Wyrażona w tym przepisie zasada pierwszeństwa umów międzynarodowych znajduje podstawę w art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed tą umową, jeśli ustawy tej nie da się pogodzić z umową. Przepisy zawarte w rozdziałach 64 i 65 k.p.k. pełnią więc w stosunku do umów międzynarodowych funkcję subsydiarną i mogą być stosowane, chyba że umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego stanowi inaczej (zob. również postanowienia SN: z dnia 3 lutego 2009 r., IV KK 367/08, OSNKW 2009, nr 6, poz. 46; z dnia 20 października 2016 r., III KK 230/16, OSNKW 2017, nr 1, poz. 6). Aktem prawa międzynarodowego regulującym postępowanie o wydanie osoby ściganej w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania karnego lub wykonania orzeczonej co do niej kary (postępowanie ekstradycyjne) jest Europejska Konwencja o Ekstradycji sporządzona w Paryżu dnia 13 grudnia 1957 r. (dalej jako: EKE), która zgodnie z Oświadczeniem Rządowym z dnia 31 marca 1994 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Europejskiej Konwencji o Ekstradycji, sporządzonej w Paryżu dnia 13 grudnia 1957 r. (Dz. U. z dnia 21 czerwca 1994 r., Nr 70, poz. 308) weszła w życie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 września 1993 r.

Do Konwencji tej przystąpiła także Federacja Rosyjska – wobec której postanowienia tego aktu weszły w życie w dniu 9 marca 2000 r.

Z kolei Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych, sporządzona w Warszawie dnia 16 września 1996 r. (Dz. U. z dnia 24 czerwca 2002 r., Nr 83, poz. 751), regulująca w Rozdziale II zagadnienia ekstradycji w stosunkach wzajemnych między umawiającymi się stronami sporządzona została przed datą przystąpienia Federacji Rosyjskiej do EKE. Jednakże z treści Oświadczenia Rządowego z dnia 23 stycznia 2002 r. w sprawie mocy obowiązującej Umowy wynika, iż Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikował ją dnia 30 stycznia 1997 r., zaś w życie weszła ona dopiero w dniu 18 stycznia 2002 r. Natomiast ogłoszenie umowy w Dzienniku Ustaw nastąpiło w dniu 24 czerwca 2002 r.

Zgodnie z treścią przepisu art. 28 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ekstradycji, Europejska Konwencja uchyla postanowienia traktatów dwustronnych, które w stosunkach między państwami stronami Konwencji regulują zagadnienia ekstradycji. Wykładnia gramatyczna tego przepisu przemawia za tym, że obejmuje ona tylko traktaty dwustronne obowiązujące przed wejściem w życie Europejskiej Konwencji. Za takim rozumowaniem przemawia również treść komentarza do art. 28 ust. 1, w którym wskazano, że Konwencja wielostronna powinna korzystać z priorytetu wobec umów zawartych wcześniej (zob. Explanatory report on the European Convention on Extradition, Strasbourg 1985). Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską została wprowadzie sporządzona przed 9 marca 2000 r., to jednak weszła w życie 18 stycznia 2002 r., a więc już po przystąpieniu Federacji Rosyjskiej do Europejskiej Konwencji o Ekstradycji. Oznacza to, że przedmiotowa umowa, pomimo jej sporządzenia w dniu 16 września 1996 r., regulowała zagadnienia ekstradycji w stosunkach między Umawiającymi się Stronami od 18 stycznia 2002 r., albowiem dopiero z tą datą skutecznie funkcjonowała w międzynarodowym obrocie prawnym, w stosunkach wzajemnych między umawiającymi się państwami.

Z tych względów należało uznać, że postanowienia dwustronnej umowy polsko-rosyjskiej dotyczące ekstradycji nie zostały uchylone na podstawie art. 28

ust. 1 Europejskiej Konwencji. Nie można zatem podzielić argumentacji przedstawionej w kasacji, zgodnie z którą zawarte w umowie między RP a Federacją Rosyjską przepisy dotyczące postępowania ekstradycyjnego zostały uchylone, a obowiązujące stały się dla tych stron wyłącznie postanowienia Konwencji.

Aktualne staje się więc pytanie, jaki jest wzajemny stosunek obu tych traktatów i który z nich korzysta z priorytetu. Zgodnie z treścią art. 28 ust. 2 Europejskiej Konwencji o Ekstradycji strony tej Konwencji mogą zawierać między sobą porozumienia jedynie w celu uzupełnienia postanowień Konwencji lub ułatwienia stosowania zawartych w nich zasad. Z przepisu tego wynika więc zakaz zawierania przez państwa będące stronami Europejskiej Konwencji traktatów dwustronnych, które w sposób samodzielny, niezależny od Konwencji regulują problematykę ekstradycji. Wskazuje na to treść komentarza do art. 28 ust. 2, w którym stwierdza się, że przepis ten w pewnym zakresie ogranicza wolność państw w odniesieniu do umów, które mogłyby być zawarte w późniejszym terminie, co jest naturalną konsekwencją przyjętej zasady priorytetu konwencji wielostronnej w stosunku do umów dwustronnych (zob. Explanatory report..., s. 15).

Przedstawiona interpretacja przepisu art. 28 ust. 2 Konwencji nie oznacza jednak, że postanowienia umowy polsko – rosyjskiej w zakresie ekstradycji nie obowiązują. Otóż należało zwrócić uwagę, że art. 28 ust. 2 nie zawiera (w przeciwieństwie do art. 28 ust. 1), żadnej sankcji w wypadku naruszenia zakazu przewidzianego w tym postanowieniu. Sankcji nie zawiera również art. 41 Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów, który w ust. 1 przewiduje możliwość zawierania porozumień modyfikujących umowy wielostronne tylko między niektórymi ze stron, m.in. jeżeli możliwość takiej modyfikacji jest przewidziana w traktacie wielostronnym (zob. J. Ciszewski, Traktatowe podstawy ekstradycji w stosunkach polsko-włoskich. Czy umowa z Republiką Włoską o ekstradycji obowiązuje *Palestra* 1994, Nr 11, s. 50).

Okoliczności powyższe prowadzą do stwierdzenia, że umowa polsko-rosyjska w zakresie zagadnień dotyczących ekstradycji, choć zawarta z naruszeniem art. 28 ust. 2 EKE, zachowuje moc obowiązującą. Z drugiej strony oczywistym jest wniosek, że regulacje dotyczące zagadnień ekstradycji zawarte

w tej umowie nie mogą pozostawać w sprzeczności z postanowieniami EKE, której oba Umawiające się Państwa są Stronami. Wniosek ten znajduje potwierdzenie w ogólnych podstawowych zasadach obowiązujących przy zawieraniu i wykonaniu umów, m.in. zasadzie *pacta sunt servanda*, zasadzie dobrej wiary, lecz także w treści art. 102 umowy dwustronnej, zgodnie z którym postanowienia tej umowy nie mogą naruszać praw i obowiązków umawiających się stron, wynikających z innych zawartych przez nie umów międzynarodowych, a więc także EKE.

Z tego względu należy przyjąć, że postanowienia wskazanej Umowy regulujące zagadnienia ekstradycji obowiązują i mają moc wiążącą we wzajemnych stosunkach między tymi Państwami jedynie w takim zakresie, w jakim nie pozostają w sprzeczności z postanowieniami Europejskiej Konwencji o Ekstradycji, której te Państwa są Stronami (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 października 2010 r., II AKz 791/10, KZS 2011/10/54). Zatem pod tym kątem należało analizować każdy przepis umowy mający zastosowanie w konkretnej sprawie. Konieczne stało się więc, w odniesieniu do każdego szczegółowego zagadnienia dotyczącego problematyki ekstradycji, dokonanie porównania wchodzących w rachubę obu traktatów, zwłaszcza w zakresie tzw. przeszkód ekstradycyjnych uniemożliwiających wydanie. W tym kontekście podnieść należało, że *prima vista* katalog przeszkód ekstradycyjnych określony w Konwencji jest szerszy, aniżeli ten przyjęty w Umowie. Takiego właśnie odniesienia się do postanowień Europejskiej Konwencji o Ekstradycji zabrakło w zaskarżonym postanowieniu, ale również w postanowieniu Sądu pierwszej instancji. Sąd odwoławczy, utrzymując w mocy postanowienie Sądu pierwszej instancji zaakceptował błędne rozważania tego Sądu odnośnie do prawnej dopuszczalności wydania, odwołując się jedynie do postanowień umowy dwustronnej.

Biorąc pod uwagę wyżej przedstawione argumenty, potwierdzające nieuwzględnienie przez Sąd odwoławczy z urzędu, poza podniesionymi zarzutami, wszystkich obowiązujących regulacji prawno-międzynarodowych dotyczących wydania osoby mających pierwszeństwo przed uregulowaniami krajowymi, w szczególności zaś Europejskiej Konwencji o Ekstradycji, jak również wadliwość procedowania Sądu I instancji w tym ostatnim zakresie, konieczne stało się uchylenie zaskarżonego kasacją postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi

Apelacyjnemu w R. do ponownego rozpoznania, w trakcie którego korzystając w pełnym zakresie z uprawnień wynikających z art. 440 k.p.k., po uwzględnieniu powyższych zapatrywań prawnych Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.), rozważy kwestię prawnej dopuszczalności wydania obywatela Ukrainy L.K. organom Federacji Rosyjskiej, dokonując szczegółowego porównania wchodzących w rachubę postanowień obu traktatów w zakresie klauzul antydyskryminacyjnych, co przyspieszy rozpoznanie wniosku o wydanie.

Z tych względów postanowiono jak na wstępie.

ał